Ügyszám: 303/K/2009-3.

[…] részére

Tisztelt Ügyvéd Úr!

Ön beadványt intézett az Adatvédelmi Biztos Irodájához, amelyben a Magyar Ügyvédi Kamara V. 8/2008. MÜK. Eln. határozatával kihirdetett, a 2007. évi CXXXVI. törvényben meghatározott kötelezettségek körébe tartozó feladatok teljesítésére, az egyéni ügyvédek és egyszemélyes ügyvédi irodák részére szóló egységes szabályzatát kifogásolta. Ön azt tartotta aggályosnak, hogy adásvételi szerződés kötésétől, gazdasági társaság alapításának lehetőségétől el vannak zárva azok a személyek, akik nem járulnak hozzá személyes adataik rögzítéséhez, amelyet az ügyvédeknek a kötelező ügyfél-azonosítás miatt kell elvégezni. Sérelmesnek tartotta továbbá, hogy elektronikus dokumentumok archiválása céljából az ügyvédeknek egy magáncéggel, a M. Kft-vel kellene szerződést kötni és átadni az ügyfelek személyes adatait tartalmazó elektronikus dokumentumokat. Az Ön által felvetett kérdésekkel kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom:

1. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 3. §-a értelmében személyes adatot kezelni csak az érintett hozzájárulása, illetve törvény vagy – törvény felhatalmazás alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzati rendelet felhatalmazása alapján lehet. A megfelelő jogalapon túl az adatkezelésnek a célhoz kötöttség elvének is meg kell felelnie, az adatkezelés minden szakaszában. Az Avtv. 5. §-a értelmében ugyanis csak a cél megvalósulásához elengedhetetlen személyes adat kezelhető, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

A pénzmosás és a terrorizmus megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény (a továbbiakban: Pmt.) értelmében az ügyvédeknek ügyfél átvilágítási kötelezettségük van, a Pmt. ad tehát felhatalmazást az ügyvédeknek a hozzájuk forduló ügyfelek személyes adatainak ellenőrzésére, rögzítésére, továbbá arra, hogy pénzmosásra vagy terrorizmus finanszírozására utaló tény, körülmény felmerülése esetén a területileg illetékes kamara részére továbbítsák az adatokat. A bejelentéseket a kamara elnöke által kijelölt személy haladéktalanul továbbítja a pénzügyi információs egységként működő hatóságnak.

A személyes adatok védelméhez fűződő jog, mint alkotmányos alapjog csak akkor korlátozható, ha a korlátozás szükséges és arányos az elérni kívánt céllal. A pénzmosás és a terrorizmus elleni határokon átnyúló bűnüldözés olyan kiemelkedő jelentőségű cél, amely indokolhatja az alapjogok korlátozását.

Az ügyfél-azonosítás kötelezettségét törvényi szinten először a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvényben írta elő a jogalkotó. A szabályozás része volt a pénzügyi rendszerek pénzmosás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló, 91/308/EGK tanácsi irányelv, valamint annak módosításáról szóló 2001/97/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv előírásaival való jogharmonizációnak, amelyet a Magyar Köztársaság az Európai Közösséggel kötött társulási szerződésben vállalt. Előbbi két irányelvet a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló, 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelve (továbbiakban: Irányelv) váltotta fel. Az Irányelv a pénzmosás elleni küzdelem kapcsán megfogalmazott és időközben módosított ajánlásokat beemeli a közösségi jogba, valamint hatályát a pénzmosás mellett a terrorizmus finanszírozására is kiterjeszti. Az Irányelv által előírt, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos tilalmat a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 261. §, 303-303/A. §-ai biztosítják, a Pmt. pedig lényegében a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzése és megakadályozása érdekében az Irányelvben lefektetett elvek nyomán írja elő a szükséges rendelkezéseket.

A Pmt. megalkotása során a korábbi adatvédelmi biztos számos észrevételt és javaslatot fogalmazott meg a tervezettel kapcsolatban, közülük néhányat sajnos figyelmen kívül hagyott a jogalkotó. Hivatali elődöm kifogásolta például, hogy a 37. § értelében az ügyvéd és a közjegyző nem közvetlenül, hanem a kamara közbeiktatásával köteles a pénzmosás gyanús eseteket bejelenteni. Az adatok útjának meghosszabbítás sérülékenyebbé, támadhatóbbá teszi az adatokat, ezért adatvédelmi szempontból ez a rendelkezés megkérdőjelezhető, ugyanakkor az Irányelv sem írja elő.

Mindazonáltal a Pmt. egyes rendelkezéseit az Alkotmánybíróság is vizsgálta, és 342/B/2004 AB határozatban megállapította, hogy „egyszeri adatszolgáltatással kötelezően teljesítendő azonosítás olyan eljárási cselekmény, amely nem érinti hátrányosan a már létrejött tartós üzleti kapcsolatokat, nem sérti a törvényesen szerzett, illetve megszerezhető jogokat, sőt végső soron azon védelmét (is) szolgálja." Az Alkotmánybíróság utalt a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 226. § (1) és (2) bekezdéseire is, amelyek szerint jogszabály meghatározhatja a szerződés egyes tartalmi elemeit és kivételesen a hatályba lépése előtt kötött szerződés tartalmát is megváltoztathatja. Ha ez sérti a szerződő fél jogos érdekét, a fél bírósághoz fordulhat, vagy – eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában – elállhat a szerződéstől.

2. Az ügyvédeknek számos jogszabály előírja az általuk készített dokumentumok megőrzését. A Pmt. például az iratoknak 8 évig, az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 5 évig történő megőrzését írja elő. Az ügyvédnek, mint adatkezelőnek az adatkezelés teljes időtartama alatt, így a megőrzés során gondoskodni kell az Avtv. 10. §-a szerinti adatbiztonságról.

Az elektronikus ügyintézés és a digitális aláírás elterjedése tette szükségessé, hogy a törvényalkotó az elektronikus akták és elektronikus iratok kezelését eltérően szabályozza. A digitális archiválás szabályairól a 114/2007. (XII. 29.) GKM rendelet szól, melynek 3. § és 4. §-ai értelmében a legalább fokozott biztonságú minősített elektronikus aláírással ellátott dokumentum megőrzésével a megőrzésre kötelezett archiválási szolgáltatót bízhat meg. Az archiválási szolgáltatásra irányadó részletes szabályokat, az archiválási szolgáltató felelősségét az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény (Eat.) tartalmazza. Az Eat. 16/I. §-a úgy rendelkezik, hogy „*az elektronikus dokumentumok tartalmát a szolgáltató, vagy vele megbízási vagy munkaviszonyban, illetve munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személyek csak az igénybe vevő írásbeli engedélyével ismerhetik meg.*"

A Magyar Ügyvédi Kamara a Pmt. 33. § és 38. §-ainak felhatalmazása alapján készítette el a fent említett szabályzatot, és az ügyvédekre nézve kötelező digitális archiválási kötelezettség teljesítésére javasolja a szerződéskötést a Microsec Kft-vel, mint archiválási szolgáltatóval.

A M. Kft. honlapján közzétett „*e-Szignó Hitelesítés Szolgáltató – minősített elektronikus archiválás szolgáltatására vonatkozó – szolgáltatási szabályzata*" tartalmazza az adatkezelés technikai és eljárásbeli ismertetését, a szolgáltatással összefüggő lényeges irányelveket. Ezen szabályzat 1.1.4. pontja rögzíti, hogy „a Szolgáltató biztonságosan tárolja az e-aktákat, és biztosítja, hogy saját munkatársai nem férhetnek hozzájuk. A Szolgáltató a megőrzés során biztosítja, hogy az e-aktákat utólag ne lehessen módosítani, és biztosítja, hogy az arra jogosult előfizető folyamatosan hozzáférjen. A Szolgáltató a megőrzés során kizárja a jogosulatlan hozzáférést, módosítást és törlést, és a megőrzés ideje alatt biztosítja az e-akták és a bennük szereplő fájlok hosszú távú olvashatóságát".

A személyes adatok védelme szempontjából nem tartom aggályosnak, hogy az ügyvéd elektronikus okiratok megőrzése tekintetében adatfeldolgozót vegyen igénybe, vagyis a M. Kft-nek digitális archiválási szolgáltatás nyújtása céljából az elektronikus okiratokat továbbítsa, mivel erre jogalappal rendelkezik, és a fájlokat a M. Kft. titkosítva őrzi, tartalmukat - a bennük szereplő személyes adatokat - munkatársai nem ismerik meg.

Személyes adatok védelmével és közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával forduljon a jövőben is bizalommal hivatalomhoz.

Budapest, 2009. május 12.

Üdvözlettel:

Dr. Jóri András